EENIGE BESCHOUWINGEN OVER DE TOEKOMST VAN DEN LANDBOUW OP DE BOVENWINDSCHE EILANDEN ST. MARTIN, ST. EUSTATIUS EN SABA

DOOR

G. VAN DER PLAATS

Deelt Curaçao heel weinig in de belangstelling van het Nederlandsche volk, de eilanden St. Martin, St. Eustatius en Saba genieten daarvan nog minder. De oorzaak is stellig hierin te zoeken, dat deze eilanden zoover van het moederland liggen, zeer klein zijn en geen welvarenden landbouw noch een goed ontwikkelde industrie hebben.

Drie jaren heb ik het genoegen gehad als *landbouwkundige* op dit terrein te werken en wanneer ik hier enkele beschouwingen over de eilanden laat volgen, zal ik mij daarbij uit den aard der zaak zooveel mogelijk bepalen tot landbouw en veeteelt, het gebied, dat ik het best kan beoordeelen.

Deze drie eilanden hebben zich vóór de afschaffing der slavernij in voorspoed mogen verheugen op landbouwgebied. Overal zijn de sporen van vroegere welvaart nog op te merken. Zoo zijn niet alleen de grootste gedeelten der eilanden nog verdeeld in plantages, maar in deze cultuurgebieden zijn op verscheidene plantages ook nog de overblijfselen van suikermolens te vinden. Suiker was dan ook een van de hoofdproducten, die er in het bloeitijdperk der eilanden gewonnen werden. Na den slaventijd is spoedig een tijdperk van verval ingetreden. Het kon moeilijk ook anders. De arbeid werd verricht door slaven, en van het oogenblik af, dat de slaaf zich vrij gevoelde en die vrijheid aanwendde om met een minimum van arbeid door het leven te komen, werd het onmogelijk alles in cultuur te brengen.

Toch is dit niet de eenige oorzaak van den huidige treu-

rigen toestand van den landbouw. Gedurende den slaven-tijd had men een ruime beschikking over arbeidskrachten voor weinig geld, waarmede men in staat was de concurrentie te weerstaan. Het gevolg hiervan was, dat men zich om de moderniseering van het landbouwbedrijf weinig bekommerde. Er bestond geen prikkel. Zoo kwam men na den slaventijd plots voor een dubbele moeilijkheid te staan: men had niet langer voldoende arbeidskrachten voor weinig loon en men kon zich niet langer aanpassen aan het zich steeds ontwikkelende landbouwbedrijf, waarbij zich tot overmaat van ramp nog voegde een malaise-tijdperk voor bijna alle cultures. Bovendien waren de meeste plantage-houders zelf niet gewend om werk te verrichten. Voor alle werkzaamheden werd een slaaf geroepen, zoodat gerust kan gezegd worden, dat de meesten van allen practischen arbeid vervreemd waren. En niet alleen dit, maar het werken, de handenarbeid n.l. beschouwde men als „uit den booze” en alleen goed genoeg voor de onderhoorigen!

Hoewel de nood der laatste decenniën hierin wel eenige verandering ten goede heeft gebracht, merkt men ook nu nog duidelijk de sporen van deze traditioneele opvattingen. Het valt den tegenwoordigen eigenaar of bestuurder — de goeden niet te na gesproken — nog moeilijk, zelfs om maar even te laten zien hoe eenig practisch werk aangepakt dient te worden.

Uit dien staat van verval heeft de landbouw zich nog niet kunnen opheffen. Werd vroeger geen stukje grond vrijgelaten, maar alles, vlakten zoowel als heuvelachtig land, in cultuur gebracht, thans zijn slechts kleine gedeelten voor bouw bestemd; van de plantages krijgt men dan ook over het algemeen een zeer verwaarloosden indruk.

De gedeelten welke in cultuur zijn gebracht worden bebouwd met maïs, zoete aardappelen, yams, groenten, rankvruchten enz. Voor het overige worden de gronden als weiland gebruikt. Dit weiland is niet speciaal daarvoor aangelegd, doch is in den regel verwaarloosde bouwgrond. Op deze verwaarloosde cultuurgronden laat men alles opgroeien. En hoewel ze bij deze niet kostbare omzetting van

bouw- in weiland, den naam krijgen van „pasture”, lijkt het er in de meeste gevallen weinig op. Boven het opschietende gras en onkruid groeit al spoedig het struikgewas uit. Rustig laat men alles tezamen voortwoekeren; krijgen de struiken te veel de overhand, dan worden deze, als het geschikt gedaan kan worden, opgeruimd. Is het land zoo dicht begroeid dat het ook als weiland niet meer kan worden gebruikt en het dus meer op bosch lijkt, dan wordt het dikwijls voor goed opgeruimd en als bouwland gebruikt. Een paar plantages maken hierop een gunstige uitzondering: de eigenaren zijn daar al sinds jaren bezig met den aanleg van blijvende weilanden, waarvoor zij als grassoort paragrass bezigen.

Afgezien van zeer droge tijden, staan deze stukken grasland er steeds goed voor; ook zijn de opbrengsten, hoewel het moeilijk gaat cijfers te noemen, meest bevredigend. Voor het overige ziet men op de niet kunstmatig aangelegde grasvelden of op verwaarloosde cultuurgronden bij regenachtig weer het verschijnsel dat alles er groen en frisch voorstaat, maar, volgt een korte droogteperiode, dan zijn ze spoedig dor en droog. Gevolg van dezen toestand is dan ook, dat met een onzekeren regenval en lange droogteperiodes de veehouderij zeer risquant wordt.

Zulk een tijdperk van aanhoudende droogte ligt weer juist achter den rug. Van October '22 tot Juni '23 viel er weinig regen, ten gevolge waarvan er te weinig voedsel voor het vee was. Eenige dieren kwamen reeds door gebrek aan voedsel om en houdt zulk een droogte eenigen tijd aan, dan kan het niet anders of een grooter gedeelte van den veestapel sterft weg en het overblijvende deel verzwakt zeer. Lange droogteperiodes brengen dan ook voor de bevolking gevoelige verliezen mee, vooral daar de veeteelt een van de belangrijkste takken van het landbouwbedrijf uitmaakt.

De regenval is op alle drie de eilanden practisch gelijk en bedraagt ± 1100 m.M. Mag de hoeveelheid ook wel iets verschillen op de eilanden onderling, in den regel is het toch zoo dat, wanneer er zich op het eene eiland een aanhoudende droogte voordoet, dit ook op de andere eilanden

het geval is. Toch zijn er tusschen de eilanden wel eenige kenmerkende verschillen. Op St. Martin b.v. is de bodem op de meeste plaatsen steenachtig, d. w. z. komen er in de bouwvoor vele zware steenen voor. Voorts is het terrein over groote gedeelten van het eiland tevens heuvelachtig. St. Eustatius daarentegen heeft tusschen de Quill en de noordelijke berggroep een mooie cultuurvlakte van ongeveer 5 K.M.² In deze vlakte komen ook wel zware steenen voor, doch deze zijn voor de in cultuur bringende niet bepaald hinderlijk. Ten opzichte van de watervoorziening neemt Statius ook een meer bevoorrechte plaats in dan St. Martin. Op dit laatste doet zich bij aanhoudende droogte het gebrek aan drinkwater veel eerder gevoelen dan op St. Eustatius. Hier is in ieder geval nooit gebrek aan drinkwater voor het vee, terwijl op St. Martin in tijden van waterschaarschte de bewoners soms uren moeten wachten bij put en „crabhole” voor een blik water, niet alleen overdag doch zelfs 'snachts.

In het algemeen kan dan ook worden gezegd dat St. Eustatius wat bodem en water aangaat er beter aan toe is dan St. Martin.

Saba wijkt sterk van de twee genoemde eilanden af. Dit eiland, dat zich hoog boven het zeeniveau verheft, heeft alleen de cultuurgronden liggen op $\pm$ 1000 voet hoogte. Hoog in de bergtoppen aan Windward Side en Hellgate vindt men de grootere en kleinere veldjes, waar, dank zij het gunstige klimaat, met succes aardappelen, uien en verschillende groentensoorten kunnen worden verbouwd. Van deze producten worden soms grootere en kleinere hoeveelheden uitgevoerd. Hoewel de verzorging van de cultures er beter is dan op de andere eilanden, is het in vele opzichten primitief te noemen. De planters zijn er over het algemeen ijveriger dan elders.

Is St. Eustatius uit landbouwkundig oogpunt het meest bevoorrechte eiland, toch wordt juist op dit eiland de meeste armoede geleden omdat het uitsluitend en alleen op den landbouw is aangewezen. St. Martin heeft nog een zoutindustrie, welke een niet onbelangrijke factor in de betrekkelijke welvaart van vele bewoners beteekent, ter-

wijl de bevolking van Saba, waar vele mannen zeevaarders zijn, langs dezen weg voldoende finantieelen steun ontvangt.

Wat de landbouwkundige voorlichting betreft zijn St. Martin en Saba zoo goed als verwaarloosd. St. Eustatius heeft in dit opzicht veel te danken aan den voormaligen Gezaghebber G. J. v. Grol, die zich, vooral bij de verbreiding van de katoencultuur over West-Indië, zeer verdienstelijk heeft gemaakt door dit gewas op St. Eustatius in te voeren en er bovendien naar gestreefd heeft den kleinen man met den verbouw daarvan een zelfstandig bestaan te verzekeren. Dank zij de superieure kwaliteit van het product en de steeds oplopende prijzen der katoen, heeft dan ook inderdaad dit gewas belangrijke baten voor het eiland afgeworpen. Het hoogtepunt van deze cultuur werd bereikt gedurende den Europeeschen oorlog.

Ook op St. Martin, waar eenige vooraanstaande planters het initiatief namen, heeft zich de katoencultuur ontwikkeld en een reeks van jaren goede voordeelen gegeven. Ook hier won men een uitstekend product. Op beide eilanden heeft men dan ook verwacht met den verbouw van dit gewas blijvende voordeelen te kunnen behalen. De verwachtingen waren het hoogst gespannen tijdens den oorlog, toen soms netto winsten van *f* 2000.— en meer werden behaald per H.A. Aan al deze illusies werd evenwel na den oorlog en als gevolg van het dalen van den katoenprijs tot zoo laag peil, dat er gedurende '21 zelfs geen vraag naar bestond, de bodem ingeslagen.

Hoe goed het Gouvernement ook meehielp door voorschotten op den te verwachten oogst te verstrekken en bovendien voor de ontvezeling en den verkoop zorg te dragen, tegen deze conjunctuur viel natuurlijk niets te doen. Het liep dan ook voor goed spaak met de katoencultuur en de omstandigheden zijn er sinds '21 nog slechter op geworden, zóó slecht, dat al worden er in de toekomst weer redelijke prijzen voor het product betaald, het toch zeer moeilijk zal blijken de bezwaren te overwinnen.

Bij de opkomst van deze cultuur had men wel met vele ziekten en plagen te kampen doch het was nimmer zoo erg

dat het gewas er totaal door te gronde werd gericht. Doch toen de Pink Boll-worm begin 1922 op St. Eustatius gevonden werd, beteekende dit opnieuw een tegenslag voor deze cultuur. Op St. Kitts vernietigde dit insect in 1921 ongeveer 90 % van den oogst op vele plaatsen. Door het feit dat er op de Nederlandsche eilanden geen katoen was uitgeplant, heeft men geen geldelijk verlies door deze insectenschade geleden, doch bij een nieuwe opkomst der cultuur zal dit een van de gevaarlijkste vijanden blijken waartegen gewaakt dient te worden.

Overzien we al deze moeilijkheden bij de katoencultuur en voegen wij daar nog bij het buitengewoon droge seizoen '22—'23, dan is het begrijpelijk dat bij velen de moed ontbreekt om opnieuw deze cultuur te ondernemen. Niet alleen de katoencultuur maakte slechte jaren door, ook de andere landbouwproducten en het vee daalden aanmerkelijk in prijs. Deze slechte staat van zaken, voortgekomen uit de algemeene malaise in het landbouwbedrijf nevens ziekten en plagen bij de cultures heeft velen gebracht tot de conclusie: „Voor landbouw en veeteelt geen hoop meer, „agriculture a failure”.

Hier kan men evenwel weer tegenover stellen dat de meeste landbouwers, gedreven door de „struggle for life” weer hun best doen om den grond te bewerken, te bebouwen om in het bezit te komen van eenige zakken aardappelen, maïs, yams of groenten; de theorie blijkt met de praktijk in tegenspraak te zijn.

De uitspraken „too dry” en „agriculture a failure” zijn dan ook inderdaad overdreven en geven meer of minder de stemming van het oogenblik aan. Toch hebben ze ons meer te zeggen dan de stem van den klagenden boer, zoo als deze in Holland dikwijls spottend wordt aangehaald. De toestand is er inderdaad zeer ernstig. Landbouw en veeteelt hebben er met zeer groote moeilijkheden te kampen. Hoe ongunstig de factoren echter tegenwoordig ook zijn, ontegenzeggelijk staat vast, dat de eilanden het buiten den landbouw niet kunnen stellen en ook in de toekomst daar op blijven aangewezen. De eenige weg waarlangs verhooging van de algemeene welvaart in de toe-

komst te bereiken zal zijn, is die welke leidt tot een goed ingericht landbouwbedrijf. Met het oog hierop werd, toen er onder het bestuur van den vorigen Gouverneur plannen werden gemaakt om Curaçao economisch te verheffen, voor de Bovenwindsche Eilanden in 1920 besloten om over te gaan tot plaatsing aldaar van een assistent-landbouwkundige wiens taak het zou zijn mede te werken tot opheffing van den landbouw.

Mij viel daarop de eer te beurt als zoodanig te worden aangewezen. Kort voor mijn komst werd de plantage Belvédère door het Gouvernement aangekocht. Tweeërlei doel beoogde men hierbij. Ten eerste om de kleine planters aan een behoorlijk stuk bouwland te helpen voor een billijken prijs en in de tweede plaats om een gedeelte af te staan voor den landbouwkundigen dienst, t. w. voor het weiden van het Gouvernements-vee en voor het inrichten van een proef- en demonstratieveld.

Op St. Martin waren de planters buitengewoon ingenomen met deze uitgifte van land, en spoedig was een groot gedeelte aan een vijftigtal planters verhuurd.

Op St. Eustatius was de aankoop van gronden niet een eerste noodzakelijkheid. In vroeger jaren had het Gouvernement hier reeds gedeelten aangekocht en aan onderscheidene planters verhuurd.

Wat den landbouwkundigen post betreft, deze heeft de eerste drie jaar meer of minder in het teeken van voorbereiding gestaan. In het begin waren er vele moeilijkheden. Vooral omdat er zoo goed als geen crediet ter beschikking stond en de arbeidsloonen abnormaal hoog waren, duurde het geruimen tijd voordat er een behoorlijk demonstratieveld in orde was, daar het gereed moest worden gemaakt op een totaal verwaarloosd stuk grond.

Verder was bij den aankoop der plantage niet de inventaris overgenomen, zoodat ongeveer alles ontbrak en het geruimen tijd duurde eer er flink kon worden aangepakt. Eerst in het najaar van 1921 kon worden begonnen een grooter veld in orde te brengen. Toen stonden n.l. ter beschikking eenige paren goed getrainde ossen en een goede ploeg.

Op dit veld werden in 1921—1922 gedemonstreerd de

verbouw van maïs, boontjes, uien, rankvruchten, alfalfa, groenten, enz. Door de betere bewerking enz. was het verschil tusschen deze en de rondom liggende gewassen duidelijk waar te nemen, een omstandigheid die er veel toe bijdroeg om den planters belangstelling af te dwingen voor een betere cultuurmethode. Ondanks het feit dat het demonstratieveld wat afgelegen lag, waren de resultaten van dit seizoen bevredigend.

Daar het inmiddels noodig was geworden op St. Eustatius een proefveld in te richten, moest het bewerken van het veld op St. Martin worden opgegeven en moest op St. Eustatius opnieuw worden begonnen. Ook hier deden zich de zelfde moeilijkheden voor. Weer moest worden begonnen op totaal verwaarloosd terrein en gewerkt worden met ongeschoold personeel. Het eenige voordeel was dat de arbeidsloonen er veel lager waren. De geschiktheid der Statiaansche arbeiders voor deze werkzaamheden is heel gering. Vond ik op St. Martin nog eenige werkkrachten in staat om ossen in te spannen en eenigszins bekend met een ploeg, op Eustatius ontbraken zoodanige krachten geheel. Alleen een van Aruba afkomstige knecht van de Ned. Cultuurmaatschappij verstond iets van ploegen.

Toch viel het werk op St. Eustatius mee. Ik was binnen een paar maanden zoover, dat eenige arbeiders getraind waren in het ploegen, althans onder mijn voortdurend toezicht die werkzaamheden behoorlijk konden verrichten. Gevolg was dat op dit eiland nog eerder een proefveld in orde kwam dan ik aanvankelijk had gedacht. Een tegenwerkende factor was hier evenwel, dat het land vol zat met het z.g. nuttgrass (*Cyperus rotundus*), een zeer moeilijk te verdelgen onkruid, iets overeenkomende met kweek. Meer schade nog veroorzaakte de daarop volgende droogte-periode, waardoor alle gewassen, uitgezaaid in September, in den bloei afstierven of maar half tot rijpheid kwamen. Door het aankomen van een nieuwe ploeg kon met dit werk worden voortgegaan. Dit gaf zeer bevredigende uitkomsten. Vele Statianen zien het groote nut van dit werktuig in, zoomede het gebruik van eggen en andere landbouwwerktuigen.

Ook aan de verbetering van den veestapel is in den loop dezer drie jaren aandacht geschonken. Juist vóór mijn komst had het Gouvernement een Zebu-stier aangekocht. Toch is deze stier weinig gebruikt, omdat de koeien van dit ras lastig zijn bij het melken. Dat de meeste veehouders alleen hierom deze dieren weinig fokken is wel te betreuren, daar het Zebu-vee een zeer sterk veeras is en als vleesch- en trekdier zeer geschikt is.

Daartoe in staat gesteld door het buitengewone crediet voor den landbouw, kocht ik later nog twee stieren en twee vaarzen aan uit het Maas-Rijn-IJssel veeslag. Na aankomst van deze dieren werd met het eigenlijke plan van verbetering een aanvang gemaakt. Pogingen werden n.l. aangewend, op St. Eustatius, om in samenwerking met de veehouders alle minderwaardige dekstieren te castreeren en om daar tegenover den ingevoerden stier voor een laag dekgeld ter beschikking te stellen. In de laatste helft van Februari stierf evenwel plotseling een der dekstieren, waardoor de uitvoering van dit plan vertraging ondervond.

Voor de hoenderfokkerij werd een broedmachine aangekocht, waarmee op alle drie eilanden werd gewerkt, terwijl op St. Eustatius een hoenderpark werd gemaakt. Daar een crediet voor aankoop van rashoenders pas in het laatst van 1922 ter beschikking kwam, kon tot den aankoop van deze hoenders nog niet worden overgegaan.

Ook voorstellen tot verbetering van het geitenras werden gedaan, doch de rasbokken worden eerst in den loop van 1923 verwacht.

Is er op elk terrein van den landbouw al heel wat voorbereidend werk verricht, zooals men begrijpen kan is er van een zichtbaar en tastbaar resultaat van den landbouwpost nog niet veel te bespeuren. Opgemerkt zij nog dat alles beter opgeschoten zou zijn, ware een en ander beter voorbereid. Vooral mijn overplaatsing van St. Martin naar Eustatius, misschien op zichzelf te verdedigen, werkte zeer storend op den gang van zaken.

Thans hebben wij de vraag onder de oogen te zien wat er van landbouw en veeteelt in de toekomst is te verwachten op de Bov. Eil. en welke houding het Gouvernement

jegens dit bedrijf heeft in te nemen. Zooals hierboven reeds werd aangegeven, verkeert het bedrijf in het algemeen in een betreurenswaardigen toestand, uit welken staat van zaken het zich volgens mijn meening waarschijnlijk niet zal kunnen verheffen uit eigen kracht. De primitieve werkmethoden, de geïsoleerdheid waardoor relatie met andere landbouwcentra is buitengesloten, het gebrek aan kapitaal en niet het minst de mentaliteit der ondernemers zelf — wien het nu eenmaal tot een tweede natuur is geworden te meenen dat het niet anders kan dan het nu is — zijn allen factoren die m.i. deze opvatting wettigen. Tenzij er buitengewoon voorspoedige jaren komen, waarin buitensporig hoge prijzen voor de producten worden behaald, zal het gewone verschijnsel zich weer voordoen dat men niet kan concurreeren, met als gevolg een kwijnend en slepend bestaan van de landbouwbedrijven op de Bov. Eilanden.

Betreffende de voortzetting of opheffing van den landbouwpost zijn de meeningen zeer uiteenlopend. De een voelt er veel voor en een ander niets. Tot een besluit schijnt het Bestuur nog niet gekomen; men weet nog niet wat men doen zal. Een besluiteloosheid die den post niet anders dan schade kan berokkenen, omdat dit tevens beteekent: geen volle medewerking en steun. En dit laatste is een dringende behoefte, want vertraging in het verbeteringswerk werkt remmend op de uitvoering.

Zoo getroostte zich b.v. het Gouvernement in 1919 een uitgave van f 25.000.— voor den aankoop van de plantage Belvédère, en in 1921 gaan in bestuurskringen reeds plannen op om deze plantage weer van de hand te doen. Waarom niet eerst behoorlijk overwogen of ze soms rentegevend zou zijn te maken? Uit landbouwkundig oogpunt is de plantage niet ongeschikt om er iets van te maken.

Zoo stelde de vorige Gouverneur b.v. voor f 300.000.— aan te vragen voor verheffing van landbouw en veeteelt in de Kol. Curaçao, terwijl de tegenwoordige ambtsdrager dit bedrag teruggebracht heeft tot nog geen f 30.000.— met de opmerking dat voor den verbouw van gewassen

in de Kolonie een landbouwkundige niet noodig is en de verbetering van den veestapel wel aan Curaçaosche veehouders kan worden overgelaten. Dit werd wel niet gezegd van de Bov. Eil., doch eenstemmigheid over het nut van den post is er niet, en dit werkt op den duur verlammend.

De houding van het Gouvernement dient m.i. zoo te zijn dat men weet wat men wil. Voort te gaan met dezen post naar een vast plan, of er niets aan doen. Ik kan niet anders doen dan voorstellen den post aan te houden en in de toekomst mee te werken naar een vast plan, de eenige weg om blijvende voordeelen te kunnen boeken.

Hoe slecht het bedrijf er tegenwoordig ook mag voorstaan, het is niet een gevolg van den onvruchtbaren bodem of de gedurig voorkomende droogte-perioden. Wel kan de droogte groote verliezen meebrengen en afschrikkend werken, zoo zelfs, dat het bijna onmogelijk schijnt den grond in cultuur te brengen, dat zijn van den achteruitgang niet *de* oorzaken. Het staat toch vast, dat bij een zaakkundige behandeling de verbouw van vele gewassen mogelijk is, zooals suikerriet, zoete aardappelen, yams, pinda's, sisal. In vele gevallen mag men, hoewel er meer risico aan verbonden is, ook een goede katoen- en maïssoogst verwachten. Doch men durft den verbouw van deze gewassen niet aan, omdat in den regel de onkosten de bruto-opbrengst overtreffen. Een intensieve cultuur op St. Eustatius te beginnen op de tegenwoordige manier, zou beteekenen geld vermorsen. Een acre land goed bewerkt en met welk gewas dan ook beplant, zou veel meer kosten dan in het gunstigste geval als geldelijke opbrengst mag worden verwacht.

Noodzakelijkerwijze moest hier dan ook uit voortvloeien de extensieve bedrijfsvorm. Men is nu eenmaal bedacht op winst en niet op verlies, zoodat de grootere plantagehouders hunne bedrijven extensief hebben gemaakt, in dien zin dat ze deze verwaarloosd hebben laten liggen en uitsluitend gebruiken voor het houden van vee, de eenige of liever de zekerste manier om nog eenig geldelijk voordeel te behalen. Doch hiermede heeft men dan ook onte-

genzeggelijk de verarming der bevolking in de hand gewerkt, doordat er nu ook voor de massa niets meer te verdienen viel. Alleen als buitengewoon hoge prijzen voor landbouwproducten werden bedongen, zag en ziet men een tijdelijken overgang naar een meer intensieven bedrijfsvorm. Volkomen verklaarbaar is het dan ook, dat de meesten wel wat huiverig zijn om aan een zoodanig bedrijf credieten te verstrekken.

Het Gouvernement komt nu steeds weer met deze verarmde bevolkingsgroep in aanraking, omdat deze haar laatste hoop steeds bij het Gouvernement zoekt. Vooral op St. Eustatius vindt men een groep die zich al zeer berustend bij dezen staat van zaken heeft neergelegd, die wel zorgt voor den verbouw van de meest noodige levensbehoeften, doch verder bij het Bestuur aanklopt en dikwijls in allerlei vorm geholpen wordt. Te veel hulp kweekt een geslacht van nietsdoeners; de meesten, vooral de jongeren, zijn niet in staat om eenig geregeld en goed werk te verrichten.

M.i. heeft het Gouvernement er naar te streven om hierin verbetering te brengen. Met de hulpverstrekking van heden wordt niet meer bereikt dan een opleiding tot balielkluivers. Hoeveel beter en nuttiger zoude het zijn, geld aan te wenden tot het opleiden van het jonge geslacht tot bekwame arbeiders in den landbouw waaraan groote behoefte is.

In de tweede plaats heeft het Gouvernement er naar te streven den intensieven landbouw in normale omstandigheden weer mogelijk te maken. Dit is alleen uitvoerbaar als het land op meer moderne wijze bewerkt wordt.

Aan de grondbewerking dient de meeste aandacht te worden geschonken omdat deze het belangrijkste is. Tegenwoordig wordt dit met de z.g. hoe of sjap gedaan, een werktuig waarmede velen wel verbazend handig kunnen omgaan, maar dat geen zoden aan den dijk zet. Wat een goede ploeg in een dag doet, daar moet een arbeider een maand over doen. De grondbewerking zoo als die nu geschiedt lijkt wel kinderspel, hoe zwaar het dan ook in werkelijkheid is. Het grove en zware werk dient door an-

dere kracht gedaan te worden. Met ploegen, eggen, cultivators en andere landbouwwerktuigen behoort hier te worden gewerkt. Aldus bereikt men niet alleen dat veel goedkoper landbouwproducten kunnen worden voortgebracht, doch bovenal dat men hierdoor de productie met weinig meer moeite verhonderdvoudigt.

Alleen goede en goedkoope grondbewerking maakt de intensieve cultuur mogelijk; dit zal ook aan het extensieve bedrijf ten goede komen. Wat is voorts te verwachten van een veestapel zonder voldoende voedsel? De laatste droogte-periode geeft hiervan een juist voorbeeld.

Ook een leek begrijpt hoe noodlottig de primitieve bewerking van den grond voor de bevolking is. Slechts een klein stukje kan op deze wijze worden bewerkt en meest ook nog te laat. Als de planttijd daar is, moet het land behoorlijk bewerkt klaar liggen, wil men een goeden oogst verwachten. En bovendien welk een krachtige steun is een geregeld omgewerkte bouwvoor niet bij de bestrijding van allerlei ziekten en ongedierte. Nauw met het grondbewerkingsvraagstuk staat in verband het arbeidsvraagstuk, nauwer dan over het algemeen wordt gedacht. Door de verouderde methode van grondbewerking en andere werkzaamheden is bereikt, dat de massa het landbouwbedrijf onaantrekkelijk vindt. Bovendien ziet men het onbegonnene er ook maar al te goed van in. Hier komt nog bij dat de werkgever nooit goede loonen kan verzekeren en alleen arbeiders neemt als hij ze voor een appel en een ei kan krijgen. De moderniseering van de bedrijven zal nu niet alleen kans geven op een betere productie en grootter aantrekkelijkheid van het bedrijf, doch ook den werkgever in staat stellen om betere loonen uit te keeren.

Ook de verbouw van gewassen dient beter te geschieden. Het zou te ver voeren bij alle gewassen stil te staan die met goed gevolg zouden kunnen worden verbouwd. Slechts een korte beschouwing over eenige van de voornaamste cultures vinde hier een plaats. Om te beginnen met de katoencultuur. Zoo als boven reeds werd opgemerkt, is deze cultuur vroeger wel rendabel geweest doch is zij dit niet meer. Het bedrijf zou niet zoo absoluut vast-

gelopen zijn als de cultuur meer rationeel ware uitgevoerd. Zoo als het tot dusverre werd gedaan, werkte men de ziekten en plagen in de hand in stede van deze te bestrijden. Had de katoen in vroeger jaren een goeden naam op de wereldmarkt, in de laatste jaren heeft zij dezen verspeeld, doordat het eenjarige — met het overjarige product vermengd — verhandeld werd. Wil er van deze cultuur in de toekomst weer iets terecht komen, dan dient in de eerste plaats na iederen oogst het oude gewas volkomen opgeruimd te worden en behoort aan den nieuwen planttijd ten minste een „closed season” van vier weken vooraf te gaan. Een ieder nu, die de plaatselijke toestanden kent, begrijpt dat het Gouvernement hierbij leidend, en zoo noodig dwingend, dient op te treden. Ook zal voorlichting en hulp bij de bestrijding van ziekten en plagen onontbeerlijk zijn. Gelukkig bezit St. Eustatius een katoengin en een katoenhuis. Dat het Gouvernement zorgt voor de verwerking van de katoen en haar verder verhandelt juich ik toe; het voorkomt veel geknoei.

Voorts zou de suikercultuur kunnen worden aangemoedigd en bevorderd. Naast de voorlichting bij dit gewas zou het Gouvernement kunnen medewerken tot het verkrijgen van een inrichting — om nog niet te spreken van een fabriek — waarin het suikerriet kon worden verwerkt. Groot behoefte niet te worden begonnen; men zou voorloopig al tevreden kunnen zijn, als hiermede de invoer van bruine suiker werd overbodig gemaakt.

Krachtig zou het Gouvernement ook kunnen meewerken aan de uitbreiding van de limoencultuur. Bleek de bereiding van limoensap wel minder loonend te zijn, uit twee proefzendingen „Pickled Limes” naar New York bleek zeer duidelijk dat met dit product zeer goede winsten kunnen worden verkregen. Op St. Martin zijn zeer geschikte terreinen voor deze cultuur.

Ook de sisal is een gewas dat uitstekend kan worden verbouwd. Op St. Eustatius staat dit gewas steeds buitengewoon goed en altijd werd een bevredigende opbrengst aan vezel verkregen. Mag de Cultuurmaatschappij als zodanig ook geen succes zijn geweest, zoo is dit in ieder ge-

val niet te wijten aan de sisal. Wel is het voor St. Eustatius zeer te betreuren dat het zoo met deze onderneming is gelopen, doch laat men deze mislukking nimmer schuiven op de landbouwkundige factoren, om daarmee dan te bewijzen dat er voor landbouw geen plaats is op St. Eustatius.

Op veeteelt-gebied valt er ook nog veel te verrichten. Van een doelbewust fokken is thans geen sprake. Men laat mannelijke en vrouwelijke, goede en minderwaardige dieren maar bij elkaar opgroeien en voortleven. Het is overbodig te vermelden wat de gevolgen hiervan zijn. En nu behoeft niet te hoog te worden gemikt. Al zou eerst maar eens worden getracht de minderwaardige dieren uit den veestapel te verwijderen, om daarna of daarnevens voorloopig een goeden dekstier van Gouvernementswege ter beschikking te hebben. Dit zelfde kan worden gezegd van de geitenfokkerij. De aankoop van veertig bokken is wel heel goed, doch het resultaat hiermee zal betrekkelijk gering zijn, als niet te gelijktijd gezorgd wordt voor verwijdering of castratie van de minderwaardige dieren.

Dat men bij het streven om een betere grondbewerking in te voeren, om een beteren verbouw van gewassen te bevorderen en om de veeteelt te verbeteren en, in het algemeen, om landbouw en veeteelt te verheffen, het buiten een landbouwkundige kan stellen, ontken ik beslist. Wil men ernstig werken in de richting van verheffing van den landbouw en veeteelt, dan is een eerste voorwaarde, dat dit geschiedt onder leiding van een deskundige, die onder de bevolking niet aanwezig is. Het besteden van landbouwcredieten, wanneer dit geschiedt door ondeskundigen, keur ik ten zeerste af, al zijn het dan ook maar bedragen van *f* 3000.—, *f* 2000.— of *f* 1500.—.

Intusschen moet men de verwachting ook niet te hoog spannen door b.v. te denken, dat door het aanwezig zijn van een landbouwkundige er binnen korten tijd een merkwaardige verandering zal zijn waar te nemen. De moeilijkheden zijn vele en het zal een uiterst zware taak blijken deze te overwinnen. Een deskundige alleen kan niet alles doen; ook het bestuur moet positief meehelpen door hem financieel en moreel te steunen. De bevolking staat in den

regel wantrouwend en achterdochtig tegenover het nieuwe. Men is zoo licht geneigd naar fouten te zoeken in het nieuwe met verwaarloozing van het goede, dat men er uit leeren kan. Het is dan ook van overwegend belang dat Gezaghebber en overige ambtenaren positief medewerken.

Minimum-eischen zijn een behoorlijk demonstratieveld in het midden van het eiland, de beschikking over de benodigde werktuigen en het niet te ontberen crediet. Is eenmaal alles goed in orde, dan kan men werkelijk met het tegenwoordigen toegestane crediet al heel veel doen.

Resumeerende kom ik tot de volgende conclusies:

Landbouw en veeteelt waren eertijds, onder de toenmalige uitoefening van het landbouwbedrijf, mogelijk en ook wel rentegevend op de Bovenwindsche Eilanden, doch zijn dit heden ten dage niet meer. Anders is het alleen in zeer gunstige, dat zijn doorgaans abnormale, tijden — zooals gedurende den Europeeschen oorlog — mogelijk om zekere winsten te maken.

Uit dezen stand van het bedrijf vloeit voort, dat financiële steun in het algemeen geen aanbeveling verdient, daar dan in den regel van te voren vast staat, dat het geld niet productief kan worden gemaakt.

Het gaat niet aan om den landbouw als gevolg hiervan nu aan zijn eigen lot over te laten. In de eerste plaats niet omdat bij gebrek aan voedsel enz. het Gouvernement toch financiële steun moet verlenen, met welken steun in den regel de ledigheid en indolentie in de hand wordt gewerkt. Had men er eerder met doelmatige middelen naar gestreefd landbouw en veeteelt te verheffen, het verval was niet zoo groot geweest.

Mijn ernstig bezwaar tegen de hulpverstrekking aan landbouw en veeteelt in het algemeen is, dat dit te veel te hooi en te gras geschiedt. Steunverlening op zichzelf heeft mijn volle sympathie, doch alleen op voorwaarde dat men er resultaten van mag verwachten, welke m.i. alleen zijn te bereiken, als de credieten worden aangewend om de bevolking in de eerste plaats te leeren hun bedrijf op meer moderne wijze uit te oefenen.